

SCENARIUSZ NR 46. CZĘŚCI MOWY. PODSUMOWANIE

TEMAT: KRAINA JĘZYKA. PODSUMOWUJEMY NASZĄ WIEDZĘ O CZĘŚCIACH MOWY

Podstawa programowa:

- II,1: 1), 2), 3), 4), 6)

Cele:

- doskonalenie umiejętności rozpoznawania części mowy: rzeczowników, przymiotników, czasowników i przysłówków
- rozróżnianie odmiennych i nieodmiennych części mowy
- określanie form fleksyjnych poszczególnych części mowy

Materiały:

- podręcznik, s. 194–195
- karta pracy nr 46
- dodatkowe: *Język polski. Plansze interaktywne*: Nauka o języku, cz. I. Rzeczownik; Czasownik; Przymiotnik; Nieodmienne części mowy; WSiPnet: Kształcenie językowe. Części mowy

Przebieg lekcji:

1. Rozwiązanie krzyżówki – wykonanie 1. zadania z karty pracy nr 46.
2. Podanie rozwiązania. Sprawdzenie poprawności.
[**odpowiedzi**: bezokolicznik, przeszły, męski, przynieść, rzeczownik, kiedy, przymiotnik, czasownik, przysłówek, osoby; **hasło**: części mowy]
3. Zapisanie tematu lekcji.
4. Rozwiązanie zagadek dotyczących części mowy – 3. polecenie z podręcznika, s. 194.
[1. przysłówek; 2. rzeczownik; 3. czasownik, 4. przysłówek, 5. czasownik, 6. przymiotnik, 7. czasownik, 8. rzeczownik]
5. Uporządkowanie wiadomości na temat części mowy – wykonanie 2. zadania z karty pracy nr 46.
6. Sprawdzenie poprawności wykonanego ćwiczenia. Ewentualne poprawki.

Części mowy			
odmienne			nieodmienne
rzeczownik	przymiotnik	czasownik	przysłówek
znaczenie			
nazywa rzeczy, osoby, zwierzęta itp.	określa cechy i właściwości	nazywa czynności i stany	określa cechy czynności i okoliczności ich wykonania
pytania			
kto? co?	jaki? jaka? jakie?	co robi? co się z nim dzieje?	jak? gdzie? kiedy?
odmienia się przez			
liczby	liczby	liczby	
przypadki	przypadki	–	
(ma) rodzaj	rodzaje	rodzaje (nie zawsze)	
–	–	czasy	
–	–	osoby	
–	–	–	

AUTORZY: Beata Surdej, Andrzej Surdej

7. Określanie części mowy – wykonanie 3. i 4. zadania z karty pracy nr 46.

Część mowy	Przykłady	Właściwe miejsce błędnie podanych przykładów
rzeczowniki	kolumna, Karol, pocztówka, mały, samochód, kaktus, pytanie, piaskownica, dużo, rower	miłość miecz
czasowniki	maluje, czytać, miecz, śpiewają, odpowiada, miłość, spacerujemy, widzieć, przeczytał, latać	widzieć śpiewać
przymiotniki	miła, wyjątkowy, sprawiedliwi, ładne, widzieć, najlepszy, gorszy, dobrze, odpowiednie, czerwony	mały śliczny
przysłówki	śpiewać, szybko, lepiej, gorzej, mało, najwyżej, daleko, blisko, świetnie, śliczny	dużo dobrze

Janek	wygrał	wczoraj	zawody.
rzeczownik	czasownik	przysłówek	rzeczownik
Zwinny	Karol	skoczył	najwyżej.
przymiotnik	rzeczownik	czasownik	przysłówek
Mama	kupiła	ładną	sukienkę.
rzeczownik	czasownik	przymiotnik	rzeczownik
Dzisiaj	musiałem	wstać	wcześniej.
przysłówek	czasownik	czasownik	przysłówek

8. Udział w grze o częściach mowy – według 5. zadania z karty pracy nr 46.
(Uczniowie grają w grupach, najlepiej czteroosobowych. Nauczyciel pełni funkcję eksperta – rozstrzyga ewentualne wątpliwości dotyczące podawanych części mowy).
9. Praca domowa:
- dla wszystkich: 2. i 5. polecenie oraz pierwsza część 4. polecenia z podręcznika, s. 194–195;
 - dla chętnych: 1. polecenie z podręcznika, s. 194.

..... Imię i nazwisko Data Klasa
--------------------------	---------------	----------------

KARTA PRACY NR 46

ZADANIE 1. Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło.

1. Nieosobowa forma czasownika.
2. Nie terażniejszy i nie przyszły.
3. Może być żeński, nijaki lub... .
4. Od jakiego bezokolicznika utworzono formę osobową czasownika *przyniósł*?
5. Może nazywać np. osoby.
6. Jedno z pytań przysłówka.
7. Określa cechy i właściwości osób, zwierząt itp.
8. Nazywa czynności i stany.
9. Może pochodzić od przymiotnika.
10. Odmieniają się przez nie czasowniki.

1.																					

ZADANIE 2. Co pamiętasz o częściach mowy? Uzupełnij tabelę, wpisując w odpowiednie miejsca podane informacje. Uwaga! Niektóre informacje możesz wpisać dwa, a nawet trzy razy.

Informacje do wpisania:
 liczby; kto? co?; nazywa rzeczy, osoby, zwierzęta itp.; jak? gdzie? kiedy?; odmienne; co robi? co się z nim dzieje?; czasy; nazywa czynności i stany; rodzaje; określa cechy i właściwości; nieodmienne; określa cechy czynności i okoliczności ich wykonania; jaki? jaka? jakie?; [ma] rodzaj; osoby; przypadki

Części mowy			
.....
rzeczownik	przymiotnik	czasownik	przysłówek
znaczenie			
.....
.....
pytania			
.....
odmienia się przez			
.....	
.....	–	
.....	[nie zawsze]	
–	–	
–	–	

ZADANIE 3. Wykreśl osiem wyrazów, które przez pomyłkę zostały podane jako przykłady poszczególnych części mowy. Następnie wpisz je poprawnie do ostatniej kolumny tabeli.

Część mowy	Przykłady	Właściwe miejsce błędnie podanych przykładów
Rzeczowniki	kolumna, Karol, pocztówka, mały, samochód, kaktus, pytanie, piaskownica, dużo, rower
Czasowniki	maluje, czytać, miecz, śpiewają, odpowiada, miłość, spacerujemy, widzieć, przeczytał, latać
Przymiotniki	miła, wyjątkowy, sprawiedliwi, ładne, widzieć, najlepszy, gorszy, dobrze, odpowiednie, czerwony
Przysłówki	śpiewać, szybko, lepiej, gorzej, mało, najwyżej, daleko, blisko, świetnie, śliczny

AUTORZY: Beata Surdej, Andrzej Surdej

ZADANIE 4. Nazwij części mowy tworzące podane zdania.

Janek	wygrał	wczoraj	zawody.
.....
Zwinny	Karol	skoczył	najwyżej.
.....
Mama	kupiła	ładną	sukienkę.
.....
Dzisiaj	musiałem	wstać	wcześniej.
.....

ZADANIE 5. Zagraj z kolegą lub koleżanką z ławki w części mowy. Gra odbywa się na zasadach podobnych do gry w „państwa i miasta”. W rubrykach tabeli znajdują się jednak nazwy części mowy, które musicie wymyślać. Wygrywa osoba, która uzupełni najwięcej rubryk. Rozegrajcie od czterech do sześciu kolejek.

Litera	Rzeczownik	Czasownik	Przymiotnik	Przysłówek
.....
.....
.....
.....
.....
.....